

Arbeids- og
sosialdepartementet

Ny tjenestepensjon i offentlig sektor

Pensjonsforum 18. desember 2015

Roar Bergan

Ny statsråd!

Arbeids- og sosialdepartementet

Nye pensjonsordninger i offentlig sektor

Rapport fra en arbeidsgruppe

17. desember 2015

Arbeids- og
sosialdepartementet

Oppstarten

Leder mandag 25. mai 2015

God skisse til offentlig pensjonsreform

ARBEIDS- OG sosialminister Robert Eriksson har fått mye pepper for hvordan han har håndtert årets trygdeoppgjør. Det skapte så mye støy at et viktig initiativ han tok i forrige uke, har fått for liten oppmerksomhet.

Eriksson har sørget for at pensjonsordningene i offentlig sektor igjen kommer på dagsordenen. En ny modell for tjenstepensjonene i stat og kommune kan bli forhandlet frem under tariffoppgjøret neste år.

For dette fortjener Eriksson ubetinget ros.

Han gjør noe som den rødgrønne regjeringen ikke turde. Eriksson har satt i gang en prosess for å rette opp den store forsømmelsen fra pensjonsreformen, da målet om å få til et mest mulig enhetlig pensjonssystem til slutt ble oppgitt.

Regjeringen Stoltenberg våget aldri gjøre et nytt forsøk. Stoltenberg ga beskjed om saken ble stilt i bero til arbeidstagerorganisasjonene tok initiativ til en ny runde.

Men nå har arbeids- og sosialministeren tatt initiativet. Og det ser ut til at Eriksson kan greie å etablere en dialog med arbeidstagerorganisasjonene. Sist torsdag presenterte han en skisse til en reform for organisasjonene. En ny modell skal utredes i samarbeid med arbeidstagerorganisasjonene i stat og kommune.

og kommune og store deler av privat sektor rett til å gå av med full pensjon fra fylte 62 år – forutsatt at de sa fra seg retten til å fortsette å jobbe videre.

Daværende statsminister Jens Stoltenberg greide å få LO med på erstatte AFP-ordningen i privat sektor med et tillegg til folketrygden, et tillegg som også gis til dem som fortsetter å jobbe. Men i offentlig sektor satte særlig Unio seg på bakbena. Stoltenberg – og LO-ledelsen – måtte motvillig akseptere at forsøket på å lage et enhetlig pensjonssystem, kollapset.

Det gjør blant annet at det i dag ofte er kostbart for ansatte å bytte jobb mellom privat og offentlig sektor.

PENSJONSSYSTEMET I STAT OG KOMMUNE er i utakt med de nye prinsippene som folketrygden nå bygger på og som også gradvis blir innført i private tjenstepensjonsordninger. Offentlig sektor har beholdt et pensjonssystem med svake incentiver til å stå lenge i jobb.

Det merkelige ved forhandlingene i 2008 var at arbeidstagerorganisasjonene i offentlig sektor i hovedtrekk aksepterte de samme innstrammingerne som i resten av pensjonssystemet, men sa nei til det som skulle være en løsning. Ole Halseth

Hva skjedde?

- Arbeids- og sosialministeren og partene ble 12. juni enige om at departementet skulle utarbeide en rapport om nye pensjonsordninger for ansatte i offentlig sektor, samt overgangsordninger
- Omforent «oppdragsbeskrivelse»
- Arbeidsgruppe på embetsnivå, møter med partene
 - Unngå fastlåste posisjoner – gi partene tid til å utvikle sine synspunkter
 - Utvikle en likere problemforståelse
- Konstruktiv prosess

Formålet med rapporten

- «Rapporten skal være grunnlag for å vurdere om man sammen med partene skal arbeide for å oppnå enighet om nye pensjonsløsninger for offentlig ansatte»
- IKKE konkret forslag til nye pensjonsordninger for offentlig ansatte
- Beskriver et mulighetsrom som en ny ordning kan utformes innenfor
- Kartlegging og diskusjon

Hvorfor var det grunnlag for å starte en prosess?

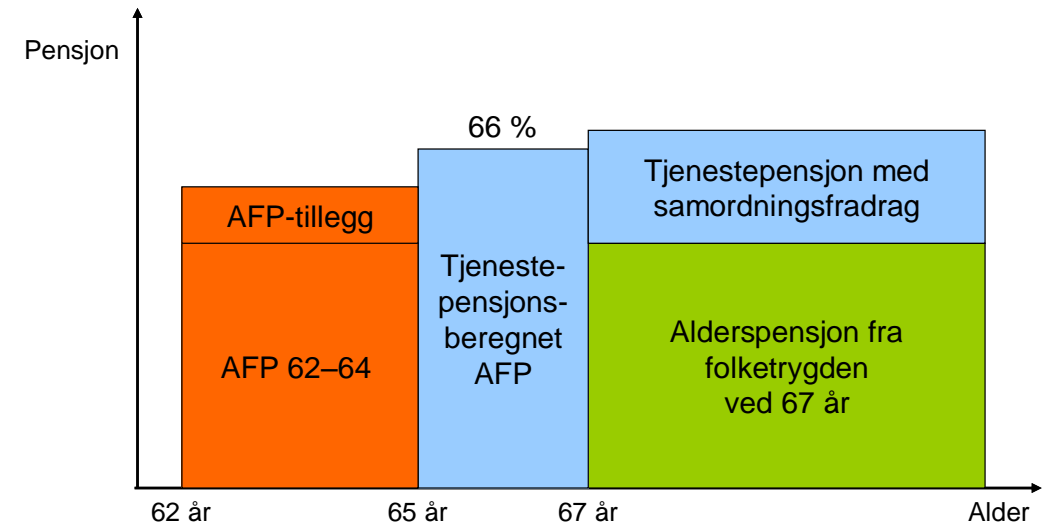
Pensjonsstatus for offentlig ansatte

- Har fått beholde AFP som tidligpensjonsordning
- Har ikke den samme fleksibiliteten som i privat sektor
- Har beholdt bruttoordningen med 30 år for full pensjon
- Omfattes av levealdersjustering og ny regulering

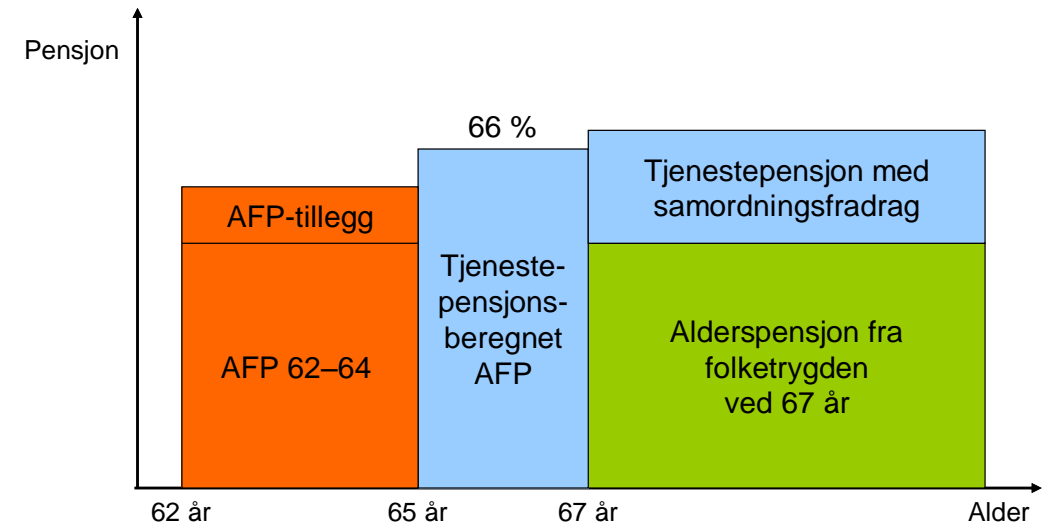
Samfunnsmessige hensyn

- Regjeringen ønsker likere pensjonsordninger i privat og offentlig sektor
- Styrke insentivene til arbeid
 - Pensjonen påvirkes nå i liten grad av *når* den tas ut
- Lette mobilitet
 - AFP
 - Kan tape tjenestepensjon ved å slutte

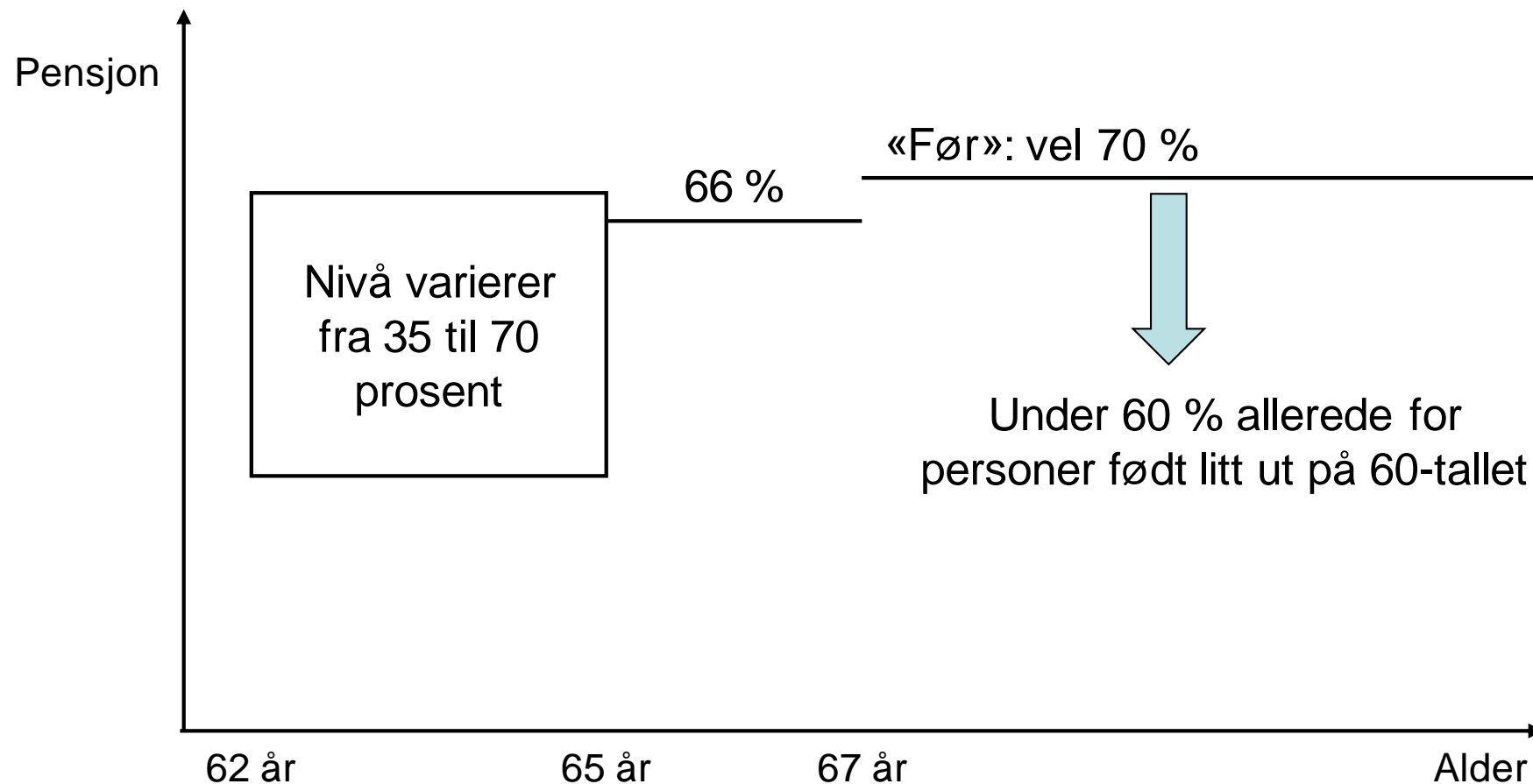

Situasjonen for den enkelte

- Dagens ordninger har fungert godt for eldre årskull ...
 - Mange har hatt en god tidligpensjon fra 62 år
 - 66 % i alderen 65–66 år
 - «Alle» har hatt en god alderspensjon fra 67 år
- ... men ordningene er ikke like gode for yngre årskull

Pensjonsnivåer hvis tidlig avgang

Uttaks- og opptjeningseffekt

I folketrygden bidrar to effekter til økt årlig pensjon:

1. Uttakseffekt: Jo senere uttak, desto høyere årlig pensjon
2. Opptjeningseffekt: Alltid økt opptjening (alleårsopptjening)

I offentlig tjenestepensjon:

- Bare uttakseffekt for personer med full opptjeningstid

Dagens offentlige tjenstepensjon vil forvitre

- AFP blir stadig mindre attraktiv som tidligpensjonsordning
- Offentlig ansatte må jobbe lengre enn i privat sektor for å kompensere for levealdersjusteringen
- For de som jobber etter 67 år, blir tjenstepensjonen en stadig lavere andel av samlet pensjon
- Utbetalingene fra tjenstepensjonsordningene vil bli stadig lavere for yngre årskull

Ordningene må tilpasses pensjonsreformen

Problemene skyldes:

- ☹ AFP er videreført som tidligpensjonsordning
- ☹ Tjenestepensjonen er videreført som en sluttlønnbasert bruttoordning som gir full pensjon etter 30 år, og ingen opptjening deretter

Arbeids- og
sosialdepartementet

Oppgaven

Problemstillinger

Ny modell for alderspensjon?

Hva bør skje med AFP?

Samordningsregler?

Individuell garanti?

Særaldersgrenser?

Innfasing?

Strukturering

- Særaldersgrenser må vente!
- Samordningsregler og individuell garanti er en del av overgangsreglene
- Langsiktig løsning må på plass først
 - Ny modell for alderspensjon
 - Avklare AFP
- Samordningsregler og individuell garanti må vurderes i lys av og i sammenheng med den langsiktige løsningen

Arbeids- og
sosialdepartementet

Mulige løsninger

Prinsipielt utgangspunkt

Har lagt til grunn:

- Alle år i jobb skal gi pensjonsopptjening
- Tjenestepensjonen skal beregnes uavhengig av folketrygden
- Pensjonen skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 år og kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet

- AFP kan ikke videreføres som en tidligpensjonsordning
- Alderspensjonen må utformes etter samme prinsipper som blant annet ny alderspensjon i folketrygden

Modellvalg alderspensjon

- Forenklende med like pensjonsregler i privat og offentlig sektor
 - Innskuddspensjon?
 - OfTP bør ha livsvarige pensjoner og dødelighetsarv
 - Arbeidstakerne ønsker garantert regulering
 - ⇒ Innskuddspensjon er ikke noe alternativ
 - Hybridpensjon?
 - Mulig med livsvarige pensjoner, dødelighetsarv og garantert regulering
 - En hybridordning kan være et godt utgangspunkt for en ny OfTP
- ... men sikrer ikke kjønns- og aldersnøytrale pensjoner og premier

Påslagsordning (1)

- Mye til felles med hybrid med garantert regulering, men ...
- Kjønnsnøytral årlig opptjening
 - Hybriden har regler for årlig innskudd, høyere for kvinner enn for menn
- Årlig pensjon beregnes ved at opptjeningen divideres med det kjønnsnøytrale delingstallet i folketrygden
 - I hybriden skal pensjonskapitalen divideres med forventet gjenstående levetid, som er høyere for kvinner enn for menn
- Påslag likner kombinasjonsalternativet på beholdningsform

Påslagsordning (2)

Delingstallene i folketrygden er lavere enn forventet levealder:

- Må bli skille mellom den beholdningen som representerer arbeidstakernes rettigheter og den kapitalen de fonderte ordningene må ha for å sikre disse rettighetene
- Med en beregningsrente på null prosent, så blir premien for årlig opptjening høyere enn den årlige opptjeningsraten

Påslagsordning (3)

- Skillet mellom pensjonsrettigheter og nødvendig kapital er kompliserende
- Påslagsmodell enklere for den enkelte:
 - Mer pedagogisk med kjønnsnøytrale opptjeningssatser og delingstall
 - Informasjon om delingstall lettere tilgjengelig enn selskapenes tariffer, og endringer er mer forutsigbare
 - Systemet i folketrygden normalt godt kjent
- Legger til grunn at ny alderspensjon skal være en påslagsmodell

Hva med AFP?

- Videreføre som en selvstendig ytelse?
- Kompliserende med *både* tjenstepensjon og AFP
- AFP premierer arbeid til 62 år
- Å legge AFP inn i tjenstepensjonen kan gi noen svært høy pensjon
- Lagt til grunn at det skal være en selvstendig AFP-ytelse
 - Utformes etter mønster av ny AFP i privat sektor
 - Utformes på beholdningsform og uten tonivåuttak
- Beskriver også en «forsikret AFP»

Samordningsregler

- De eldste årskullene med ny folketrygd vil trolig beholde bruttoordningen \Rightarrow vi trenger regler for samordning av bruttopensjon med folketrygd opptjent etter nye regler
- Prosess gjennom 2012 hvor problemstillingen ble diskutert
- Den tekniske løsningen i 2012 var god:
 - Levealdersjustering må ha samme effekt på bruttopensjon og folketrygd
 - Samordningsfordeler skal videreføres
 - En samordningsfri del av folketrygden kan beregnes som en sum av en prosentandel av pensjonsbeholdningen i folketrygden og et kronebeløp

Individuell garanti

- Det er gitt en individuell garanti til personer født senest i 1958
- Ikke lovet noen individuell garanti til personer født senere, men det er varslet en «særskilt vurdering av behovet»

Rapporten beskriver to ulike metoder for å fase ut garantien:

1. Den eksisterende garantien fases gradvis ut med årskull
2. Fases ut ved at yngre årskull får en andel av garantien som avhenger av hvor stor andel av samlet opptjening som er før 2011

Todelt pensjonsberegning

- Mange har lang opptjening i dagens bruttoordning
- Kan denne opptjeningen overføres til nye opptjeningsregler?
- Har ikke funnet noen metode som i tilstrekkelig grad ivaretar opptjente rettigheter i bruttordningen for alle
- Mange må derfor få en todelte beregning av tjenestepensjonen
 - Én del opptjent etter gamle regler
 - En annen del opptjent etter nye regler

Innfasing: Hvem skal ha gamle/nye regler?

- Tre hovedelementer skal fases inn
 - Ny, fleksibel AFP
 - Flexibelt uttak av tjenstepensjon
 - Nye opptjeningsregler for alderspensjon
- Ny AFP og fleksibelt uttak av tjenstepensjon må henge sammen
- Årskullspesifikk innfasing: Fødselsår avgjør reglene
- Beskriver et tidsvindu for innfasing
 - Senest: 1963-kullet bør ha full fleksibilitet og opptjening i ny ordning
 - Tidligere innfasing gjør at flere kan dra nytte av nye regler

Dette vil bli komplisert!

Fleksibilitet

Individuell garanti?

Ny OfTP?

Gml. OfTP samordnet
med (gml./ny) folketrygd

Ny AFP?

Alderspensjon fra
folketrygden (gml./ny)

Arbeids- og
sosialdepartementet

Takk for oppmerksomheten